

НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ КУЛЬТУРИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(1990 – 1997 роки)

ПАМ'ЯТНИК ГЕОРГІЮ КОСТЯНТИНОВИЧУ ЖУКОВУ (бронза, граніт)

Було відкрито у Харкові на проспекті Маршала Жукова 5 травня 1995 р. Автори пам'ятника: скульптор засл. діяч мистецтв України М.Ф.Овсянкін, архітектор Ю.М.Шкодовський.

Жуков Георгій Костянтинівич [19.XI.(1.XII) 1896 р., тепер с. Стрелковка Жуковського р-ну Калузької обл. – 18. VI.1974 р., м. Москва] – радянський державний і військовий діяч, полковець, Маршал Радянського Союзу (1943), чотири рази Герой Радянського Союзу (1939,1944,1945,1956), Герой Монголії (1969). Учасник 1-ї світової і громадянської воєн, боїв на Халхін-Голі (1939). У Велику Вітчизняну війну – перший заступник наркома оборони і заступник Верховного Головнокомандуючого. Брав участь у битві за Москву. В 1943 – 1945 роках координував дії фронтів під Сталінградом, при прориві блокади Ленінграда, в Битвах під Курськом і за Дніпро, в Білоруській, Вісло-Одерській і Берлінській операціях. Від імені Верховного Головнокомандуючого 8 травня 1945 року прийняв капітуляцію збройних сил фашистської Німеччини.

Свою військову службу Г.К.Жуков починав рядовим у 1915 р. у Балаклії, де проходив навчання в запасному кавалерійському полку, а потім в учбовій команді, яка розміщувалась в Ізюмі (Харківська область). Тут він одержав унтер-офіцерське звання, звідси пішов на фронт 1-ї світової війни, а після важкої контузії лікувався в госпіталі в Харкові, куди прибув уже нагороджений двома Георгієвськими хрестами. На Харківщині Г.К.Жуков зустрів і Лютневу революцію, тут його було обрано до полкового комітету. Пізніше він також неодноразово бував у нашому місті, брав участь у розробці стратегічної операції по звільненню Харкова і України від фашистських загарбників, безпосередньо керував ходом боєвих дій. 23 септня 1943 р. (у день звільнення Харкова) Г.К.Жуков був на площі Держинського, де його радо вітали жителі нашого міста.

Література:

Жуков Георгій Константинович: [Биограф.справка] // Украинская советская энциклопедия. – К., 1980. – Т.4. – С. 45.

Жуков Георгій Константинович: [Биограф.справка] // Герои Советского Союза: Краткий биограф. словарь. – М., 1987. – Т.1. – С.509.

Панин А. Маршалу Жукову – благодарные харьковчане // Время. – 1995. – 6 апр. – (К 50-летию Победы).

Батьков В. Праздник со слезами на глазах // Слобода. – 1995. – 13 мая. – (фоторепортаж).

МЕМОРИАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС НА ЧЕСТЬ ПОДВИГУ ГЕРОСВ-ШИРОНІНЦІВ (залізобетон)

Було відкрито напередодні 9 травня 1995 року у с. Таранівка Зміївського р-ну Харківської обл. Автори пам'ятника : скульптор В.Корольков, архітектори А.Воробйов і С.Чечельницький.

Широнінці – 25 бійців, які під командуванням гвардії лейтенанта П.М.Широніна 2 березня 1943 р. біля с. Таранівка вступили в бій з переважаючими силами німецько-фашистських загарбників, тримаючи оборону від танків залізничного переїзду неподалік від станції Безпалівка. 19 воїнів загинули. Всім широнінцям за героїзм і мужність було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Ще 1968 р. – на честь 25-річчя подвигу – на цьому місці було встановлено камінь з написом, що тут буде споруджено пам'ятник воїнам-героям. Але тільки напередодні Перемоги це нарешті було зроблено.

Головна фігура меморіального комплексу, що вінчає його, - це бронзовий воїн, що немовби повстає з вогню і попелу. На постаменті вибито слова:

“ Тут нащадки поклоняться,
Збережуть у серцях
Світлу славу широнінцям,
Вічну пам'ять бійцям. ”

Література:

Широнінці: [Іст. Довідка] // Український радянський енциклопедичний словник. – К., 1987. – Т.3. – С.675.

Кириллов В. В пам'ять о подвиге гвардейцев-широнинцев // Время. – 1995. – 11 мая. – (Мемориал).

Столбцев О. В граните и бронзе // Вечерний Харьков // 1995. – 23 мая. – (Память).

ПАМ'ЯТНИК БОГДАНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ (БРОНЗА)

Було відкрито 18 листопада 1995 року у с. Бесарабівка Кегичівського р-н Харківської обл. Автори пам'ятника: скульптор В.Семенюк, архітектор Н.Фоменко.

Хмельницький Богдан (Зіновій) Михайлович [близько 1595 р., ймовірно Чигирин, тепер місто Черкаської обл. – б. VIII.1657 р., там же, поховано в с.Суботіві Черкаської обл.] – державний діяч, полковець, гетьман України (1648-1657). Очолив визвольну боротьбу українського народу 1648-1654 років, в ході якої виступив одночасно як полковець, дипломат та організатор української державності. Йому вдалося згуртувати найрізноманітніші громадські сили і не тільки поставити ідею створення незалежної держави в Україні, але й зробити все можливе для втілення її у життя.

Пам'ятник Богдану Хмельницькому відкрито на території агрофірми, що носить його ім'я. Це перший на Харківщині пам'ятник цьому визначному діячеві української історії. Відкриття бронзового бюста Б.Хмельницького було приурочено до 400-річчя від дня його народження.

Література:

Хмельницький Богдан (Зіновій) Михайлович: [Біограф. довідка] // Український радянський енциклопедичний словник. – К., 1987. – Т.3. – С. 575 – 576.

Смолій В., Степанков В. Гетьман Богдан Хмельницький і його доба // Слоб. Край. – 1995. – 28 верес. – (До 400-річчя від дня народження).

Смолій В., Степанков В. Гетьман Богдан Хмельницький та його доба // Слоб. Край. – 1995. – 3 жовт. – (До 400-річчя від дня народження).

Берест Р. Великому гетьману України // Слобода. – 1995. – 25 нояб. – (Актуально).

Крикливий Ю. Нам богом дана ця земля // Слоб. Край. – 1995. – 21 лист.

Цимбаленко Л. Відкрито пам'ятник Богдану Хмельницькому // Наш край (Кегичівський р-н). – 1995. – 25 лист.

ПАМ'ЯТНИК ІВАНУ КОЖЕДУБУ (виколка з міді)

Було відкрито у 1995 році на території Харківського інституту льотчиків.

Кожедуб Іван Микитович (8.VI.1920 р., с. Ображіївка, тепер Шосткинського р-ну Сумської обл. – 8.VIII.1991 р., Москва) – Маршал авіації (1985), тричі Герой Радянського Союзу (лютий, серпень 1944, 1945). Після закінчення Шосткинського аероклубу у лютому 1940 року почав навчання в Чугуївському воєнно-авіаційному училищі льотчиків на Харківщині (зараз входить до складу Харківського інституту льотчиків). Як одного з кращих випускників, його було призначено льотчиком-інструктором. В училищі працював до кінця 1942 року. Першу перемогу у повітряному бою одержав у липні 1943 р. над Курською дугою, останню – у небі Берліна. Під час Великої Вітчизняної війни здійснив 330 бойових вильотів, брав участь у 120 повітряних боях, особисто збив 62 ворожі літаки.

Література:

Кожедуб Іван Никитович: [Биограф.справка] // Украинская советская энциклопедия. – К., 1981. – Т.5. – С.157.

Кожедуб Іван Никитович: [Биограф.справка] // Герои Советского Союза: Краткий биограф. словарь. – М., 1987. – Т.1. – С. 681 – 682.

Люди бессмертного подвига: Очерки о дважды, трижды и четырежды Героях Советского Союза. – Изд. 4-е, испр. И доп. – М.: Политиздат, 1975. – Кн.1. – С. 502 – 513.

ПАМ'ЯТНИК МІЛІЦІОНЕРАМ, ЯК ЗАГИНУЛИ В МИРНИЙ ЧАС ПРИ ВИКОНАННІ СЛУЖБОВОГО ОBOB'ЯЗКУ (виколка з міді)

Було відкрито 23 грудня 1995 року у Харкові на вул. Раднаркомівській, 13, у сквері між Художнім музеєм і будинком Алчевських (БК міліції). Автори пам'ятника: скульптор О.Іллічов, архітектор С.Чечельницький.

115 співробітників Харківського УВС загинули в мирний час при виконанні службового обов'язку. Вони загинули від ножа чи кулі бандита, борючись із злочинністю, захищаючи спокій мирний громадян.

Відліта у бронзі 5-ти метрова скульптурна композиція втілює міфологічний образ боротьби добра зі злом. Бронзова фігура архангела Михаїла стоїть на міцному цільному кубі, монолітність якого порушується склом, що символізує відсутність в рядах органів правопорядку загиблих міліціонерів.

Відкриття пам'ятника було приурочено до Дня української міліції. Тут тепер приймають присягу молоді співробітники УВС, які стали на місце тих, хто загинув. Тут вручають нагороди тим, хто відзначився при виконанні службового обов'язку.

Література:

Тарасова Л. И вечный бой добра со злом... // Вечерний Харьков. – 1995. – 17 янв.

Васильева Н. Безумству храбрых поем мы песню // Слобода. – 1995. – 27 дек. – (Память).

Логвиненко Л. Скорбота в очах ангела // Слоб. Край. – 1995. – 26 груд.

Чернигор Н. Открыт памятник // Панорама. – 1995. - № 5.

ПАМ'ЯТНИК ЗНАК ЄВГЕНОВІ ОЛЕКСАНДРОВИЧУ ЛАНСЕРЕ (метал)

Було ідкрито 4 квітня 1996 р. у с. Нескучне Харківського району Харківської обл. на могилі Є.О.Лансере. Автор проекту огорожі і хреста В.Я.Курило.

Лансере Євген Олександрович [12 (24).VIII/1848 р., м. Моршанськ, тепер Тамбовської обл. – 23.III (4.IV) 1886 р., с. Нескучне, тепер Харківської обл.] – російський скульптор. Автор жанрових композицій невеликого розміру: “Богатир”, “Святослав”, “Українець-плугар”, “Запорожець після бою” та ін.

Є.О. Лансере був одним з предстаників династії, що дала світові відомих митців. Його дружина Катерина, що любила малювати акварелі, була донькою архітектора Миколи Бенуа і сестрою художника, історика мистецтва Олександра і архітектора Леонтія Бенуа. Діти Євгена Олександровича та Катерини Миколаївна Лансере – це відомий графік і живописець, народний художник Росії Євген Євгенович Лансере та художниця Зінаїда Євгенівна, по чоловікові Серебрякова. Діти З.Є.Серебрякова – Олександр і Катерина також стали художниками.

Всього 37 років прожив Євген Олександрович Лансере. Але і цей строк його земного буття міг виявитись це коротшим, якби не цілюща природа с.Нескучне, де знаходився маєток його дружини. У цьому маєтку виросли і їх діти. Тт побувало багато відомих представників художньої інтелігенції кінця XIX - початку XX сторіччя. У 1918 році маєток було стспалено, через деякий час – розбито меморіальну плиту на могилі господаря, а роки Великої Вітчизняної війни фашисти знищили церкву св. Миколая, за огорожею якої була ця могила.

Пропозиція впорядкувати могилу Є.О.Лансере, висунута ініціативною групою, була підтримана Харківським об'єднанням творчої інтелігенції “Круг”, яке доклало чимало зусиль, щоб сколихнути пам'ять про талановитий рід Лансере – Бенуа – Серебрякових на нескучній землі. І нарешті до 110-річчя від дня смерті Є.О.Лансере на його могилі було встановлено металічний хрест і огорожу. Серед студентів-архітекторів оголошено конкурс на проект меморіального комплексу в Нескучному.

Література:

Лансере Евгений Александрович: [Биограф.справка] // Украинская советская энциклопедия. – К., 1981. – Т.5. – С. 539.

Жикол О. Провесінь пам'яті // Трибуна трудящих (Харківський р-н). – 1996. – 20 квіт. – (Українське вродження).

Хомайко Ю. Становитесь, люди, в Круг. На помин его души // Веч. Харьков. – 1996. – 9 апр.

Шеховцова Н. Возвращение // Время. – 1996. – 6 апр – (Дни памяти Лансере).

Шеховцова Н. Духовное возрождение // Грани. – 1996. – 13-19 апр. – (Дни памяти Лансере)

Матеріал підготували: ШУЛЬГА Л.В. – зав. відділом інформації з питань культури та мистецтва Харківської обласної універсальної наукової бібліотеки,
ІВАХ О.Д. – зав. відділом охорони пам'яток культури Харківського історичного музею

Бібліографію склала: КАЗАНЦЕВА Н.Ю. – провідний бібліограф
відділу інформації з питань культури та мистецтва ХОУНБ